

**گزارش نظارت بر اجرای احکام قانونی مجوزهای کسب و کار  
۴. راستی آزمایی میدانی شرایط و مدارک مندرج  
در پایگاه اطلاع رسانی مجوزهای کسب و کار**

معاونت مطالعات اقتصادی

کد موضوعی: ۲۲۰  
شماره مسلسل: ۱۷۷۵۱  
شهریورماه ۱۴۰۰

## به نام خدا

### فهرست مطالب

۱.....	چکیده
۲.....	مقدمه
۳.....	۱. مبانی قانونی
۴.....	۲. روش تحقیق
۶.....	۳. بررسی عملیاتی روند دریافت مجوز در کسب و کارهای مورد بررسی
۶.....	۱-۳. مجوز ثبت شرکت‌های جدید نمایندگی بیمه
۸.....	۲-۳. مجوز مرکز مشاوره و خدمات اجتماعی
۱۰.....	۳-۳. مجوز فعالیت دفتر خدمات مسافرت هوایی
۱۱.....	۴-۳. پروانه تأسیس و توسعه واحدهای گلخانه‌ای و قارچ خوراکی
۱۴.....	۵-۳. پروانه کسب و کار مجازی
۱۵.....	۶-۳. مجوز آموزشگاه‌های آزاد سینمایی
۱۸.....	۷-۳. مجوز دفاتر پیشخوان دولت
۱۹.....	۸-۳. مجوز خرده‌فروشی انواع شیرینی
۲۰.....	۹-۳. مجوز خرده‌فروشی طلا و جواهر
۲۱.....	۱۰-۳. مجوز گلفروشی
۲۳.....	۴. تحلیل و مقایسه نتایج حاصل از بررسی کسب و کارهای منتخب
۲۳.....	۱-۴. مجوزهای دستگاه‌های اجرایی
۲۴.....	۲-۴. مجوزهای صنفی
۲۵.....	جمع‌بندی و پیشنهاد
۲۷.....	پیوست. آیین‌نامه عمومی پروانه کسب
۳۰.....	منابع و مأخذ



## گزارش نظارت بر اجرای احکام قانونی مجوزهای کسب و کار ۴. راستی آزمایی میدانی شرایط و مدارک مندرج در پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب و کار

### چکیده

دریافت مجوزهای لازم برای آغاز کسب و کار در ایران با دشواری‌های فراوان روبه‌رو است. طبق ماده (۷) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم و چهارم (۴۴) قانون اساسی، تکالیفی برای دولت به منظور تسهیل نظام مجوزدهی کسب و کار تعیین شده است؛ از جمله اینکه مراجع صدور مجوز مکلفند شرایط صدور مجوزهای خود به همراه سقف زمانی لازم برای صدور را به صورت شفاف اعلام کنند و به رعایت آن مقید باشند. تاکنون بخشی از دستگاه‌های اجرایی شرایط صدور مجوزها را در پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب و کار تکمیل کرده‌اند و بخشی نیز همچنان در برابر شفافیت مقاومت می‌کنند.

موضوع محوری گزارش حاضر بررسی موردی میزان پایبندی مراجع صدور مجوز به رعایت قانون در مورد آن بخش از مجوزهای کسب و کار است که ادعا می‌شود شفافیت کامل در اعلام شرایط، مدارک، هزینه و زمان مورد نیاز برای صدور مجوز ایجاد شده است. به عبارتی در این پژوهش تلاش شده با انجام مطالعه میدانی و مورد محور، انطباق شرایط، مدارک، هزینه و زمان صدور مجوزهای کسب و کار منتخب پژوهش، در عمل با اطلاعات مندرج در پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب و کار وزارت امور اقتصادی و دارایی (به آدرس [www.G4B.ir](http://www.G4B.ir)) مورد ارزیابی قرار گیرد.

گزارش نظارتی پیشین مرکز پژوهش‌های مجلس در خصوص احکام قانونی مجوزهای کسب و کار نشان داده است اطلاعات حدود یک‌سوم مجوزهای دستگاهی هنوز شفاف و در دسترس نیست و نیز طبق گزارش وزارت امور اقتصادی و دارایی، در حدود نیمی از متقاضیان مجوزهای صنفی موفق به دریافت مجوز نمی‌شوند. لذا کسب و کارهای مورد بررسی در پژوهش باید از میان مواردی که شرایط صدور مجوز آنها توسط مراجع صدور مربوطه اعلام و شفاف شده‌اند انتخاب شوند و به دلیل دشواری یافتن متقاضیانی که موفق به دریافت مجوز نشده‌اند، موارد منتخب پژوهش غالباً کسب و کارهایی هستند که در نهایت مجوز خود را دریافت کرده‌اند.

نتایج بررسی‌های این پژوهش نشان می‌دهد در ۹ مورد از ۱۰ مورد بررسی شده شرایط، مدارک، هزینه و زمان، طبق آنچه در پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب و کار تعیین شده نبوده‌اند. لذا مراجع صدور مجوزهای مورد بررسی در فرایند صدور، مرتکب تخلف شده‌اند یا اطلاعات پایگاه صدور مجوزهای کسب و کار (G4B) دقیق و کامل نبوده است. وجود تخلفات علی‌رغم تصریح قانون در تعیین مجازات

مراجع صدور و امکان پیگیری شکایات توسط متقاضیان دریافت مجوزهای کسب و کار، می‌تواند نشان از عدم فراهم شدن بستر اجرای قانون باشد. لذا نظارت مجلس شورای اسلامی بر اجرای قانون در این خصوص می‌تواند به بهبود فرایند مجوزدهی به کسب و کارها کمک کند.

## مقدمه

تسهیل شرایط صدور مجوزها و تولد کسب و کارها، اولین قدم در بهبود محیط کسب و کار و ایجاد رقابت و رشد اقتصادی کشورها به‌شمار می‌رود. دولت جمهوری اسلامی ایران برای نخستین بار در ماده (۷) «قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی» (مصوب ۱۳۸۶/۱۱/۸) مکلف به شفاف کردن و تسهیل شرایط صدور مجوزهای کسب و کار شده است. حکم یادشده در تیرماه ۱۳۹۳، اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۴ و اسفندماه ۱۳۹۹ اصلاح شده است. با گذشت حدود ۱۳ سال از تصویب ماده (۷) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴)، دریافت مجوزهای کسب و کار همچنان با دشواری‌های متعددی مواجه است. عموماً برخی تصور می‌کنند با تصویب قانون، وظیفه تقنینی به پایان رسیده درحالی که بخش مهم کار، نظارت بر اجرا و اثربخشی قانون است. اثربخشی قانون هم مهم است زیرا برخی مسئولان اجرایی هم تصور می‌کنند با اجرای ظاهر قانون، وظیفه‌شان در اجرای قانون را انجام داده‌اند درحالی که اثربخشی قانون هم مهم و شاید گام اصلی در تحقق هدف قانونگذار است.

مرکز پژوهش‌های مجلس با هدف کمک به ایفای نقش نظارتی مجلس شورای اسلامی درخصوص اجرای این تکلیف قانونی، آسیب‌شناسی وضعیت موجود و ارائه راهکارهای لازم برای رفع موانع صدور مجوزهای کسب و کار، مجموعه «گزارش‌های نظارت بر اجرای احکام قانونی مجوزهای کسب و کار» را در دستور کار قرار داده است. گزارش حاضر یکی از پژوهش‌های این مجموعه است که به روش مطالعه میدانی به بررسی مشکلات موارد منتخب از کسب و کارها در فرایند دریافت مجوز شروع کسب و کار پرداخته است. گزارش حاضر، در پی سنجش میزان عملیاتی شدن ماده (۷) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی درباره شفافیت و تسهیل صدور شرایط صدور مجوزهای کسب و کار است. این ماده به مراجع صدور مجوز حکم کرده است شرایط، مدارک، مراحل و زمان صدور مجوزهای خود را اعلام و طبق آن عمل کنند.

گزارش پیشین مرکز پژوهش‌های مجلس<sup>۱</sup> نشان می‌دهد اطلاعات دوسوم مجوزهای کسب و کار در پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای وزارت امور اقتصادی و دارایی تکمیل شده‌اند؛ اما آیا فرایند صدور مجوزها در عمل نیز طبق اطلاعات مطرح در پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزها انجام می‌شود؟ درواقع آیا مراجع صدور مجوز به شرایطی

۱. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، گزارش نظارت بر اجرای احکام قانونی مجوزهای کسب و کار ۲. پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب و کار، فروردین‌ماه ۱۴۰۰، شماره مسلسل ۱۷۴۵۹.



که خود اعلام کرده‌اند پایبند و مقید هستند؟ این گزارش به دنبال راستی‌آزمایی میدانی این مسئله است. به این ترتیب که ابتدا تعدادی مجوز که شرایط صدورشان در پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار وزارت امور اقتصادی و دارایی، موجود است را انتخاب و با مراجعه به کسب‌وکارهایی که فرایند دریافت مجوز را طی کرده‌اند بررسی می‌کند که آیا مجوزهای منتخب با شرایط و مدارک مصرح در پایگاه فوق و در مراحل و زمان اعلامی، صادر می‌شود یا خیر؟ هرچند برای پاسخ به سؤال این پژوهش، ارائه یک نمونه شاهد و مثال نقض کفایت می‌کند، ولی برای اطمینان بیشتر در این پژوهش ده مجوز بررسی شده است.

سؤال پژوهش حاضر بدین صورت تعریف شده است: آیا شرایط، مدارک، هزینه و زمان صدور مجوزهای منتخب پژوهش در عمل با موارد مندرج در پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار وزارت امور اقتصادی و دارایی (به آدرس [www.G4B.ir](http://www.G4B.ir)) انطباق دارد؟ به تعبیر دیگر، آیا مراجع صادرکننده مجوز، شرایط مصرح در پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار را طبق ماده (۷) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم (۴۴) قانون اساسی رعایت می‌کنند؟

این گزارش پس از مرور مبانی قانونی و روش تحقیق، در ۱۰ بخش جداگانه، به معرفی ۱۰ مورد کسب‌وکار منتخب، تبیین شرایط، مدارک، هزینه و زمان صدور مجوز هر کسب‌وکار براساس اطلاعات پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار و نیز تشریح فرایندی که در عمل برای متقاضی دریافت مجوز اتفاق افتاده پرداخته است. اطلاعات کامل اشخاص و بنگاه‌های بررسی شده در گزارش، نزد مرکز پژوهش‌های مجلس موجود است. در انتها مقایسه و جمع‌بندی نتایج حاصل از پژوهش ارائه شده است.

## ۱. مبانی قانونی

براساس آخرین اصلاحات ماده (۷) قانون سیاست‌های کلی اصل چهارم (۴۴) قانون اساسی، مراجع صدور مجوزهای کسب‌وکار موظفند شرایط و فرایند صدور یا تمدید مجوزهای کسب‌وکار را به‌نحوی ساده کنند که هر متقاضی مجوز کسب‌وکار در صورت ارائه مدارک مصرح در پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار، بتواند در حداقل زمان ممکن، مجوز مورد نظر خود را دریافت کند. همچنین براساس اصلاحات سال‌های ۱۳۹۴ و ۱۳۹۹، در تبصره «۱»، «۲» و «۴» ماده (۷) نیز تأکید شده که مطالبه شرایط، مدارک و هزینه‌ای مازاد بر آنچه در پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار تعیین شده توسط مراجع صدور مجوز تخلف محسوب می‌شود و برای چنین تخلفی مجازات تعیین شده است. همچنین در صورت طولانی شدن زمان تعیین شده در پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار و یا امتناع از پذیرش درخواست متقاضی به بهانه اشباع بازار، متقاضی می‌تواند از مرجع صدور مجوز شکایت کند:

تبصره «۱»- در صورتی که هریک از مراجع صادرکننده مجوز کسب‌وکار از ارائه مجوز در ظرف زمانی تعیین شده در پایگاه اطلاع‌رسانی یاد شده امتناع کند، متقاضی مجوز می‌تواند علاوه بر ارائه شکایت

حضور یی یا الکترونیک به مرکز ملی رقابت، کتباً از بالاترین مقام دستگاه اجرایی یا استاندار مربوط، تسریع در صدور مجوز مورد نیاز خود را درخواست کند. در این موارد، بالاترین مقام دستگاه اجرایی یا استاندار مربوط موظف است ظرف حداکثر هفت روز کاری از تاریخ ثبت درخواست، با دعوت از متقاضی صدور مجوز و مراجع صادرکننده مجوز، موضوع را بررسی و در چارچوب قوانین، زمینه صدور فوری مجوز مورد درخواست را فراهم کند. بالاترین مقام دستگاه اجرایی یا استاندار مربوط موظف است اشخاصی که در صدور مجوز کسب‌وکار اخلال یا اهمال کرده‌اند را به هیئت تخلفات اداری معرفی کند. این اشخاص چنانچه هیئت مذکور تخلفشان را تأیید کند، به مجازات‌های مقرر در بندهای «د» به بعد ماده (۹) قانون رسیدگی به تخلفات اداری مصوب ۱۳۷۲/۹/۷ محکوم می‌شوند.

تبصره «۲»- هریک از مراجع صادرکننده مجوز کسب‌وکار موظفند درخواست متقاضیان مجوز کسب‌وکار را طبق شرایط مصرح در پایگاه اطلاع‌رسانی مذکور دریافت و بررسی کنند. صادرکنندگان مجوز کسب‌وکار اجازه ندارند به دلیل «اشباع بودن بازار»، از پذیرش تقاضا یا صدور مجوز کسب‌وکار امتناع کنند. امتناع از پذیرش مدارک و درخواست مجوز و تأخیر بیش از ظرف زمانی تعیین شده در پایگاه اطلاع‌رسانی مذکور در صدور مجوز برای متقاضیانی که مدارک معتبر مصرح در پایگاه اطلاع‌رسانی یاد شده را ارائه داده‌اند، مصداق «اخلال در رقابت» موضوع ماده (۴۵) این قانون است و شورای رقابت موظف است به شکایت ذی‌نفع رسیدگی و بالاترین مقام مسئول دستگاه مربوطه را به مجازات تعیین شده در بند «۱۲» ماده (۶۱) این قانون محکوم کند.

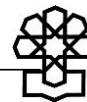
طبق تبصره «۴» مراجع صادرکننده مجوز کسب‌وکار حق ندارند حتی با توافق متقاضی مجوز، هیچ شرط یا مدرکی یا هزینه‌ای بیش از آنچه در پایگاه اطلاع‌رسانی مربوطه تصریح شده، از متقاضی دریافت مجوز کسب‌وکار مطالبه کنند. تخلف از حکم این تبصره مشمول مجازات موضوع ماده (۶۰۰) قانون مجازات اسلامی (کتاب پنجم: تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده، مصوب ۱۳۷۵/۳/۲) است.

## ۲. روش تحقیق

اطلاعات این گزارش براساس مصاحبه با ده نفر از افرادی که در دو سال گذشته اقدام به دریافت مجوز کسب‌وکار کرده‌اند گردآوری شده است تا به صورت عملیاتی و میدانی، فرایندهای اخذ مجوز و برخی از چالش‌ها و مسائلی که در محدوده قابل ارزیابی گزارش حاضر است مورد بررسی قرار گیرد.

پرسش از افراد مصاحبه‌شونده، پیرامون سه محور کلی سامان‌یافته است:

الف) چه شرایط و مدارکی از شما برای صدور مجوز مد نظرتان توسط دستگاه ذی‌ربط خواسته شد؟ در اغلب موارد، به‌علت اینکه مصاحبه‌شونده در به یاد آوردن مدارک مورد نیاز برای صدور مجوز دچار تردید بود، مصاحبه‌گر از روی شرایط و مدارک لازم می‌خواند تا مصاحبه‌شونده نیاز یا عدم نیاز آن مدرک را تأیید



کند. در پایان این بخش از افراد پرسیده می‌شد که در صورتی که بجز موارد خوانده شده، مورد دیگری از شما خواسته شده است آن را نیز بگویید؛

ب) صدور مجوز مربوطه با چه میزان هزینه برای شما انجام شد؟ آیا هزینه‌ای اضافه بر هزینه‌های قانونی از شما دریافت شده است؟

ج) از زمانی که مدارک خود را به دستگاه ذی‌ربط تحویل دادید، چه میزان طول کشید تا مجوز برای شما صادر شود؟

افرادی که در این پژوهش مورد مصاحبه قرار گرفته‌اند، بجز یک مورد که به مجوز تأسیس و توسعه واحدهای گلخانه‌ای و قارچ خوراکی مربوط می‌شود، موفق به دریافت مجوز مد نظر شده‌اند. موارد مورد بررسی فعلی از آن جهت که دربرگیرنده افرادی است که موفق به دریافت مجوز شده‌اند، ممکن است ما را در ترسیم دقیق وضعیت صدور مجوز دچار خطای روش‌شناختی کند؛ زیرا در این مجموعه منتخب، افرادی که به‌علت مشکلات فرایند صدور مجوز اساساً موفق به کسب مجوز کسب‌وکار نشده‌اند، به‌صورت سیستماتیک از پژوهش حذف شده‌اند. درحقیقت، راهبرد پژوهش فعلی به‌سوی انتخاب مواردی که فرایند صدور مجوز آنها با مشکلات کمتری مواجه بوده است سوگیری داشته است. این سوگیری محدودیتی است که نتایج حاصل از پژوهش باید با عنایت به آن تفسیر شود. به‌رغم آگاهی به این سوگیری سیستماتیک، محدودیت‌های عملیاتی تحقیق در یافتن موارد متناسب برای گزارش، محقق را ناچار به اتخاذ راهبرد توضیح داده شده کرد؛ زیرا یافتن افرادی که فارغ از موفقیت یا عدم موفقیت آنها در کسب مجوز صرفاً درخواست مجوز داده‌اند، با توجه به امکانات و دسترسی‌های محقق قابل انجام نبود.

کسب‌وکارهای منتخب حاصل جستجو از طریق فراخوان در شبکه‌های اجتماعی، سایت‌های مربوط به دستگاه‌های ارائه‌دهنده مجوز (مخصوصاً سایت [enamad.ir](http://enamad.ir)) و همچنین مراجعه به برخی واحدهای صنفی بوده است. تلاش شده تا کسب‌وکارهای مورد بررسی از دستگاه‌ها و مراجع صدور متنوعی انتخاب شود. همچنین مجوزهایی انتخاب شده‌اند که بنابر گزارش‌های رسمی وزارت امور اقتصادی و دارایی شرایط صدور آنها در پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار تکمیل شده‌اند. مصاحبه‌ها هم به‌علت مسافت و هم به‌واسطه شرایط کرونایی به‌صورت تلفنی صورت گرفته است. مصاحبه‌شوندگان با آگاهی از موضوع تحقیق و نهاد مسئول (معاونت مطالعات اقتصادی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی) به پرسش‌های محقق پاسخ داده‌اند.

**جدول ۱. عنوان و مراجع صدور مجوزهای مورد بررسی در پژوهش**

ردیف	عنوان مجوز (عنوان قید شده در پایگاه مجوزهای کسب‌وکار)	مراجع صدور مجوز
۱	مجوز ثبت شرکت‌های جدید نمایندگی بیمه	وزارت امور اقتصادی و دارایی، بیمه مرکزی
۲	مجوز مرکز مشاوره و خدمات اجتماعی	وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، سازمان بهزیستی
۳	مجوز فعالیت دفتر خدمات مسافرت هوایی	وزارت راه و شهرسازی، سازمان هواپیمایی کشوری
۴	پروانه تأسیس و توسعه واحدهای گلخانه‌ای و قارچ خوراکی	وزارت جهاد کشاورزی، معاونت امور باغبانی
۵	پروانه کسب‌وکار مجازی	وزارت صمت، مرکز امور اصناف و بازرگانان
۶	مجوز تأسیس آموزشگاه‌های آزاد سینمایی و سمعی بصری	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان امور سینمایی و سمعی بصری
۷	مجوز دفاتر پیشخوان دولت	وزارت فناوری اطلاعات و ارتباطات، سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی
۸	مجوز خرده‌فروشی انواع شیرینی	اتاق اصناف ایران (اتحادیه قنادی)
۹	مجوز خرده‌فروشی طلا و جواهر	اتاق اصناف ایران (اتحادیه طلا و جواهر)
۱۰	مجوز گل‌فروشی	اتاق اصناف ایران (اتحادیه گل‌فروشی)

**۳. بررسی عملیاتی روند دریافت مجوز در کسب‌وکارهای مورد بررسی**

در این بخش، طبق روش‌شناسی ارائه شده در بخش ۲، به‌صورت عملیاتی، روند دریافت مجوز در کسب‌وکارهای منتخب مذاقه و بررسی می‌شود.

**۳-۱. مجوز ثبت شرکت‌های جدید نمایندگی بیمه**

در جدول ۲ اطلاعات نمایندگی بیمه که با صاحب امتیاز آن در خصوص فرایند دریافت مجوز مصاحبه شده آمده است. در ادامه شرایط، مدارک، هزینه و زمان صدور مجوز طبق آنچه که در پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار ذکر شده با آنچه که در عمل برای متقاضی مجوز اتفاق افتاده مقایسه شده‌اند.

**جدول ۲. اطلاعات نمایندگی بیمه مورد بررسی در پژوهش<sup>۱</sup>**

نام کسب‌وکار	نمایندگی بیمه
تاریخ تأسیس	۱۳۹۷
مکان	تهران، خانی‌آباد نو

۱. اطلاعات کامل کسب‌وکارهای مورد بررسی نزد مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی موجود و محفوظ است.



۱-۱-۳. شرایط، مدارک، هزینه و سقف زمانی صدور مجوز ثبت شرکت نمایندگی بیمه براساس

پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار

الف) شرایط لازم:

۱. تشکیل و ثبت در قالب شرکت سهامی خاص یا شرکت تعاونی متعارف،
۲. تهیه اساسنامه طبق نمونه ابلاغی بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران،
۳. موضوع فعالیت نماینده حقوقی به‌طور انحصاری نمایندگی بیمه باشد،
۴. تعداد اعضای هیئت مدیره حداقل سه نفر باشد،
۵. داشتن حداقل یک میلیارد ریال سرمایه اولیه،
۶. ارائه گواهی‌نامه بانک حاکی از تأدیه قسمت نقدی سرمایه، حداقل به مقدار ۵۰ درصد کل سرمایه نماینده حقوقی،
۷. ارائه صورت کامل اسامی سهام‌داران، مدیران و میزان سهام هریک از آنها،
۸. ارائه گواهی عدم سوءپیشینه کیفری مدیران طبق بند «ث» ماده (۵) این آیین‌نامه،
۹. مدیرعامل و حداقل یک عضو بیمه‌ای هیئت مدیره باید واجد شرایط مندرج در ماده (۵) این آیین‌نامه باشند،
۱۰. ارائه صورت‌جلسات مجمع عمومی مؤسس و هیئت مدیره،
۱۱. ارائه اظهارنامه ثبت نمایندگی حقوقی و تأییدیه نام آن.

ب) مدارک لازم:

۱. فهرست اسامی و میزان آورده هریک از متقاضیان،
۲. صورت‌جلسه مجمع عمومی مؤسس،
۳. صورت جلسه هیئت مدیره،
۴. اساسنامه برای اشخاص حقوقی،
۵. نسخه‌ای از اظهارنامه ثبت شرکت، ماخوذه از سامانه ثبت شرکت‌ها.

ج) هزینه مورد نیاز برای دریافت مجوز:

پرداخت هزینه در پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار ثبت نشده است.

د) حداکثر زمان پیش‌بینی شده برای صدور مجوز:

۱۴ روز

۲-۱-۳. شرایط صدور مجوز براساس مصاحبه با صاحب امتیاز نمایندگی بیمه

- با توجه به بند «ج» ماده (۵) آیین‌نامه تنظیم امور نمایندگی بیمه، ضرورت گذراندن دوره آموزشی مربوط، مختص متقاضیانی است که سابقه کاری مورد نیاز را در این زمینه را نداشته‌اند (بین ۰ تا ۳ سال، بسته به نوع

و میزان تحصیلات متقاضی). با وجود این متقاضی اعلام کرد که به‌رغم داشتن سه سال سابقه کار بیمه‌ای از وی گواهی شرکت در دوره‌های آموزشی بیمه مرکزی خواسته شده است.

- دریافت مجوز به گفته متقاضی حدود دو سال به طول انجامیده است. مشکل صدور مجوز بنابر اظهارات متقاضی، موقعیت مکانی دفتر بیمه بوده است. به‌رغم اینکه طبق قانون فاصله حداقلی شعب بیمه یک کیلومتر تعیین شده است، مرجع صدور مجوز فاصله ۵ کیلومتری را به‌عنوان فاصله مورد نیاز قرار داده است.
- سایر موارد طبق اطلاعات پایگاه جامع مجوزهای کشور بوده است.

### ۳-۲. مجوز مرکز مشاوره و خدمات اجتماعی

#### جدول ۳. اطلاعات مرکز مشاوره و خدمات اجتماعی مورد بررسی در پژوهش

نام کسب‌وکار	مرکز مشاوره
تاریخ تأسیس	۱۳۹۸
مکان	تبریز، محله ۱۷ شهریور، بلوار شهید قاضی طباطبائی

#### ۳-۲-۱. شرایط، مدارک، هزینه و سقف زمانی صدور مجوز مرکز مشاوره و خدمات اجتماعی

براساس پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار:

الف) شرایط لازم:

۱. دارا بودن موافقت اصولی
۲. دارا بودن تابعیت جمهوری اسلامی ایران
۳. داشتن کارت پایان خدمت یا معافیت دائم برای افراد ذکور
۴. اعتقاد داشتن به یکی از ادیان رسمی کشور
۵. داشتن حداقل مدرک تحصیلی کارشناسی در رشته‌های روان‌شناسی (بالینی یا عمومی)، مشاوره، مددکاری، علوم اجتماعی با گرایش مددکاری و حداقل ۲۵ سال سن تمام برای تأسیس مرکز سلامت روان
۶. داشتن حداقل مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد در رشته‌های مشاوره یا روان‌شناسی در کلیه گرایش‌ها و حداقل ۲۵ سال سن تمام برای تأسیس مرکز مشاوره و روان‌شناختی
۷. داشتن حداقل مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد در رشته‌های مشاوره خانواده یا خانواده درمانی، مشاوره عمومی، روان‌شناسی (بالینی، عمومی، تربیتی) و حداقل ۳۰ سال سن تمام و متأهل بودن برای تأسیس مرکز ازدواج و خانواده
۸. داشتن حداقل مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد روان‌شناسی بالینی یا دکترای روان‌شناسی یا مشاوره و یا فوق تخصص روان‌پزشکی اطفال برای تأسیس مرکز مشاوره تخصصی کودک و نوجوان
۹. داشتن حداقل مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد روان‌شناسی کودکان استثنایی و یا دکترای مشاوره



- و یا روان‌شناسی در سایر گرایش‌ها برای تأسیس مرکز مشاوره تخصصی کودکان استثنایی
۱۰. داشتن حداقل مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد روان‌شناسی بالینی یا عمومی یا دکترای مشاوره یا روان‌شناسی در کلیه رشته‌ها یا مدرک روان‌پزشکی برای تأسیس مرکز مشاوره سالمند
  ۱۱. داشتن حداقل مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد در رشته‌های روان‌شناسی صنعتی و سازمانی یا مشاوره با گرایش شغلی برای تأسیس مرکز مشاوره تخصصی صنعتی سازمانی
  ۱۲. داشتن حداقل مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد در رشته‌های روان‌شناسی در کلیه گرایش‌ها، مشاوره در کلیه گرایش‌ها، علوم تربیتی با گرایش برنامه‌ریزی آموزشی و برنامه‌ریزی درسی برای تأسیس مرکز مشاوره تخصصی تحصیلی و تربیتی
  ۱۳. داشتن حداقل مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد در رشته روان‌شناسی بالینی یا دکترای روان‌شناسی یا مشاوره یا روان‌پزشکی برای تأسیس مرکز مشاوره تخصصی اختلالات و مشکلات جنسی
  ۱۴. داشتن حداقل مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد در رشته‌های روان‌شناسی بالینی یا دکترای روان‌شناسی برای تأسیس مرکز مشاوره تخصصی اختلالات و مسائل روانی
  ۱۵. داشتن سلامت روان
  ۱۶. داشتن دو سال سابقه کار مرتبط برای تأسیس مرکز سلامت روان محلی و مرکز مشاوره و خدمات روان‌شناختی
  ۱۷. گذراندن ۵۰ ساعت دوره آموزشی برای تأسیس مرکز سلامت روان محلی و مرکز مشاوره و خدمات روان‌شناختی
  ۱۸. داشتن گواهی ۸۰۰ ساعت تجربه بالینی مرتبط با حوزه ازدواج و خانواده از انجمن‌های علمی معتبر یا مراکز دانشگاهی یا سایر مراکز مورد تأیید سازمان بهزیستی و کسب حداقل ۸۰ امتیاز از موارد مذکور در جدول امتیازبندی

#### ب) مدارک لازم:

۱. عکس پرسنلی
۲. تصویر گواهی آموزشی
۳. موافقت اصولی
۴. تأییدیه‌های فنی ساختمان
۵. تأیید کتبی وزارت بهداشت
۶. تکمیل فرم درخواست
۷. ارائه آرم، مهر و سربرگ
۸. تعهد کتبی مبنی بر اجرای دقیق مقررات
۹. فیش واریزی تعرفه
۱۰. تصویر سند مالکیت یا اجاره‌نامه
۱۱. تأییدیه سازمان آتش‌نشانی و خدمات ایمنی

ج) هزینه مورد نیاز برای صدور مجوز مرکز خدمات مشاوره اجتماعی:

۵۰۰۰۰ تومان

د) حداکثر زمان صدور این مجوز:

۲۵ روز

۲-۳-۲. شرایط صدور مجوز براساس مصاحبه با صاحب امتیاز مرکز مشاوره

- صدور مجوز به گفته متقاضی حدود ۵ ماه به طول انجامیده است.
- سایر موارد به طور کامل طبق اطلاعات پایگاه جامع مجوزهای کشور بوده است.

۳-۳. مجوز فعالیت دفتر خدمات مسافرت هوایی

جدول ۴. اطلاعات دفتر خدمات مسافرت هوایی مورد بررسی در پژوهش

نام کسب‌وکار	دفتر خدمات مسافرت هوایی
تاریخ تأسیس	۱۳۹۹
آدرس	مشهد، محله کوهسنگی

۱-۳-۳. شرایط، مدارک، هزینه و سقف زمانی صدور مجوز دفتر خدمات مسافرت هوایی

براساس پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار:

الف) شرایط لازم:

۱. ارائه محل مناسب برای دفتر کار (مساحت دفتر حداقل ۴۰ مترمربع، کاربری تجاری یا اداری، ارائه مدرک معتبر رسمی مبنی بر تصرف مالکانه یا استیجاری دفتر)
۲. معرفی مدیر فنی صلاحیت‌دار (تابعیت ایران، متدین به دین اسلام یا سایر ادیان به رسمیت شناخته شده در قانون اساسی، عدم اعتیاد به مواد مخدر بنا به تأیید مراجع ذی صلاح، ارائه گواهی عدم سوءپیشینه کیفری، داشتن کارت پایان خدمت نظام وظیفه یا معافیت از آن برای متقاضیان مرد، ارائه گواهینامه فارغ‌التحصیلی کارشناسی از آموزشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و مدارس حرفه‌ای خدمات مسافرتی و سیاحتی - جهانگردی یا مراکز آموزشی وزارتخانه‌های مرتبط، نداشتن اشتغال دیگر که مانع فعالیت مورد نظر باشد، داشتن حداقل ۲۵ سال سن، داشتن حداقل ۳ سال سابقه کار مفید مرتبط با فعالیت مرتبط و صلاحیت شغلی، آشنایی کامل به یکی از زبان‌های خارجی ترجیحاً انگلیسی، داشتن مدارک دوره‌های فروش بلیط: مقدماتی، متوسطه و پیشرفته
۳. ارائه نام و نشان دفتر (دارای مفهوم متناسب با فعالیت دفتر بوده و از نام‌های غیرفارسی، غیرمتعارف و تکراری نباشد)

۴. تضمین معتبر به میزان دویست میلیون ریال

**ب) مدارک لازم:**

۱. تصویر گواهی عدم سوء پیشینه کیفری
۲. تصویر گواهی آموزشی (فارغ التحصیلی کارشناسی از آموزشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و مدارس حرفه‌ای خدمات مسافرتی و سیاحتی - جهانگردی یا مراکز آموزشی وزارتخانه‌های مرتبط)
۳. تصویر گواهی عدم اعتیاد
۴. سابقه فعالیت (حداقل سه سال)
۵. تکمیل اطلاعات بر روی سامانه
۶. تصویر برابر اصل شده روزنامه رسمی آگهی آخرین تغییرات در سهام‌داران و اعضای هیئت مدیره
۷. تصویر سند مالکیت یا اجاره‌نامه (حداقل ۴۰ متر)
۸. یک قطعه عکس ۳ در ۴ رنگی زمینه روشن
۹. تصویر برابر اصل شده تمام صفحات شناسنامه
۱۰. تصویر برابر اصل شده کارت ملی
۱۱. تصویر برابر اصل شده کارت پایان خدمت یا معافیت دائم
۱۲. تصویر برابر اصل شده آخرین مدرک تحصیلی

**ج) هزینه مورد نیاز:**

۶۰۰۰۰۰ تومان

**د) سقف زمانی صدور مجوز:**

۳۰ روز

**۳-۳-۲. شرایط صدور مجوز براساس مصاحبه با صاحب امتیاز دفتر خدمات مسافرت هوایی**

- هزینه دریافت شده از ایشان در فرایند صدور مجوز دو میلیون و ششصد هزار تومان بوده است به همراه ۶۹۰ هزار تومان که به عنوان ضمانت از ایشان دریافت شده است. سایر موارد طبق شرایط درج شده در درگاه ملی مجوزهای کشور بوده است

**۳-۴. پروانه تأسیس و توسعه واحدهای گلخانه‌ای و قارچ خوراکی****جدول ۵. اطلاعات متقاضی پروانه تأسیس و توسعه****واحدهای گلخانه‌ای و قارچ خوراکی مورد بررسی در پژوهش**

تاریخ درخواست مجوز	۱۳۹۸
مکان	گیلان، تالش، شهر چوبر

### ۱-۴-۳. شرایط، مدارک، هزینه و سقف زمانی صدور پروانه تأسیس و توسعه واحدهای گلخانه‌ای و قارچ خوراکی براساس پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار (الف) شرایط لازم:

۱. فرم تکمیل‌شده درخواست توسط متقاضی
۲. داشتن فتوکپی پلان نقشه به همراه مختصات جغرافیایی (از جمله نقاط UTM و...)
۳. داشتن مدارک مربوط به پروانه چاه کشاورزی یا قدرالسهم آب یا هر مستند مبنی بر تأمین آب
۴. داشتن طرح توجیه فنی، اقتصادی و مالی تهیه شده توسط مهندس مشاور دارای صلاحیت از سازمان برنامه و بودجه کشور یا سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی
۵. داشتن آزمون آنالیز آب و خاک
۶. به‌منظور صدور پروانه تأسیس واحدهای قارچ‌های پرورشی خاص علاوه بر رعایت مفاد این دستورالعمل و سایر ضوابط و مقررات فنی رعایت موارد زیر الزامی است:
۷. واحد تولیدی از بستر کشت آماده استفاده نماید
۸. با توجه به لزوم افزایش مصرف قارچ‌های خاص، متقاضیان احداث واحدهای قارچ‌های پرورشی خاص باید در طرح اجرایی خود تمهیدات لازم برای عرضه قارچ تازه و یا تولید و عرضه قارچ فرآوری شده در بازار داخلی و خارجی را، پیش‌بینی کنند
۹. ارائه گواهی حضور و کسب نمره قبولی در دوره آموزشی نظری و عملی قارچ شاه صدف، گانودرما و شیتاکه در مؤسسه یا واحد پرورش ضروری است
۱۰. ارائه مدرک خریداری بستر کشت از مراکز معتبر تولید، توصیه می‌شود
۱۱. علاوه بر مدارک اختصاصی مندرج در نظام صدور پروانه‌ها، در خصوص متقاضیان ایجاد زنجیره تولید تا عرضه ارائه مدارک مورد نیاز با کشاورزی قراردادی و نیز ارائه مدارک مورد نیاز با تولید فرآورده‌های غذایی و دارویی از دفنر صنایع کشاورزی وزارت متبوع و سازمان غذا و دارو وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی الزامی است
۱۲. شرایط لازم برای مدارک مالکیت قانونی محل مورد تقاضا شامل بنچاق یا اصل سند رسمی، قولنامه و تصویر آن به همراه تأییدیه بهره‌برداری توسط مدیریت جهاد کشاورزی شهرستان، اراضی مشارکتی با UTM مشخص - اسناد مستند - اسناد مالکیت قانونی ارائه اجاره‌نامه رسمی غیرقابل فسخ به مدت ۱۵ سال به همراه تصویر آن در مورد اراضی استیجاری و در خصوص قارچ‌های خوراکی، حداقل به مدت ۲۰ سال  
**توضیح:** اجاره‌نامه باید در دفاتر اسناد رسمی تنظیم گردد همچنین قراردادهای اجاره در اراضی ملی و دولتی از شروط این تبصره مستثنا و تابع ضوابط و مقررات مربوط هستند (زمین‌های اصلاحات اراضی مفروزالرعیه، زمین‌های واگذاری از طریق کمیسیون ماده (۳۱) و (۳۲) واگذاری اراضی ملی و دولتی، زمین‌های



اوقافی به شرط موافقت کتبی سازمان اوقاف، زمین‌های وابسته به آستانه‌ای (آستان اماکن متبرکه و زیارتگاه‌ها). تبصره «۱»: تمدید پروانه تأسیس برای مرتبه سوم مشروط به ارائه آزمون دبی و EC آب است. تبصره «۲»: آزمون آنالیز خاک فقط برای آن دسته از واحدهایی که کشت‌های خاکی دارند. تبصره «۳»: مسئولیت بلامعارض بودن اراضی معرفی شده برعهده متقاضی بوده و عواقب ناشی از آن متوجه نامبرده است.

#### ب) مدارک لازم:

۱. تصویر کارت ملی
  ۲. تصویر شناسنامه
  ۳. تصویر آخرین مدرک تحصیلی
  ۴. عکس پرسنلی
  ۵. طرح توجیهی
  ۶. نتیجه آزمون خاک
  ۷. مدارک شرکت؛ شامل اصل و کپی اساسنامه و آگهی ثبت شرکت یا تغییرات
  ۸. مدارک مالکیت قانونی محل
  ۹. فرم کارشناسی نظام مهندسی
  ۱۰. نقشه محل اجرای طرح
  ۱۱. پروانه چاه یا حقبه به نام متقاضی و یا پاسخ استعلام شرکت سهامی آب منطقه‌ای استان مربوطه
  ۱۲. آزمون آنالیز آب
  ۱۳. تعهد محضری متقاضی مبنی بر رعایت ضوابط محیط‌زیست
  ۱۴. کارت پایان خدمت یا معافیت از خدمت سربازی
- ج) حداکثر مدت زمان تعیین شده برای صدور مجوز:  
۳۰ روز اعلام شده است.

#### د) هزینه‌های صدور مجوز:

۱. صدور تأسیس: ۱۳۱۰۰۰ تومان
  ۲. هزینه بازدید کارشناسی: ۱۷۰۰۰۰ تومان
  ۳. طرح توجیهی تا ۵۰۰۰ متر مربع گلخانه: ۱۰۰۰۰۰۰ تومان
  ۴. طرح توجیهی تا ۲۲۸ تن قارچ خوراکی: ۲۰۰۰۰۰۰ تومان
- ۲-۴-۳. شرایط صدور مجوز براساس مصاحبه با درخواست‌کننده مجوز واحد گلخانه‌ای و قارچ خوراکی
- مبلغ دریافتی از ایشان برای هزینه صدور تأسیس ۱۵۰ هزار تومان بوده است.

- هزینه بازدیدهای کارشناسی چیزی حدود ۷۰۰ هزار تومان شده است؛ درحقیقت، به جای یک بازدید کارشناسی، چندین بازدید کارشناسی انجام شده است؛ شامل کارشناسانی از طرف وزارت جهاد کشاورزی همچون کارشناس آب، کارشناس محیط‌زیست و کارشناس جهاد کشاورزی زیربخش مربوطه. هر یک از این کارشناسان هزینه‌های جداگانه دریافت کرده‌اند و بنابر گفته متقاضی، علاوه بر هزینه بازدید، هزینه رفت و آمدشان را نیز از متقاضی دریافت کرده‌اند.
- کارشناس نظام مهندسی که مسئول بازدید از زمین ایشان بوده است، حدود یک ماه این بازدید را به تأخیر انداخته است، درحالی که -به گفته متقاضی- با دریافت مبلغی به‌عنوان شیرینی از دیگر متقاضیان در کمترین زمان در زمین ایشان حاضر شده است.
- پس از پیگیری سه ماهه از طرف متقاضی و دریافت تأیید از تمام بخش‌های مربوطه، در آخرین گام دریافت مجوز، به علت اینکه زمین ایشان پیش‌تر استفاده شالیکاری داشته است، به ایشان اجازه تغییر کاربری داده نشده است. این درحالی است که به گفته متقاضی از همان ابتدای کار، تأییدیه این تغییر کاربری را از مراجع ذی‌ربط دریافت کرده است.
- درنهایت متقاضی موفق به دریافت مجوز نشده است. مستندات فرایند پیگیری دریافت مجوز موجود است.

### ۳-۵. پروانه کسب و کار مجازی

#### جدول ۶. اطلاعات متقاضی پروانه کسب و کار مجازی مورد بررسی در پژوهش

نام کسب و کار	کسب و کار مجازی
تاریخ تأسیس	۱۳۹۸
مکان	تهران، جوادیه تهرانپارس

### ۳-۵-۱. شرایط، مدارک، هزینه و سقف زمانی صدور مجوز کسب و کار مجازی براساس پایگاه

#### اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب و کار

##### الف) شرایط لازم:

۱. گواهی اداره امور مالیاتی ذی‌ربط مبنی بر پرداخت یا ترتیب پرداختی بدهی مالیات قطعی شده.
۲. گواهی گذراندن دوره‌های آموزشی احکام تجارت و کسب و کار.
۳. تأیید وب‌سایت توسط مرکز توسعه تجارت الکترونیکی.
۴. تصویر شناسنامه و کارت ملی برای اتباع ایرانی و یا گذرنامه و پروانه کار برای اتباع خارجی.
۵. تصویر کارت پایان خدمت نظام وظیفه یا معافیت دائم یا پزشکی یا گواهی اشتغال به تحصیل برای آقایان کمتر از ۵۰ سال سن.



۶. مصوبه هیئت مدیره برای صدور پروانه کسب به نام مدیرعامل یا یکی از صاحبان امضا طبق اساسنامه و آخرین آگهی روزنامه رسمی ثبت شرکت.

**ب) مدارک لازم:**

۱. تصویر کارت ملی

۲. تصویر شناسنامه

۳. تصویر کارت نظام وظیفه

۴. تصویر مدرک تحصیلی

۵. تصویر اساسنامه

۶. تصویر آگهی روزنامه رسمی

۷. تصویر گواهی آموزشی

**ج) هزینه صدور پروانه:**

۱۰۰۳۰۰۰۰ ریال

**د) مدت زمان صدور:**

حداکثر ۱۲۰ روز پیش‌بینی شده است.

**۲-۵-۳. شرایط صدور مجوز براساس مصاحبه با صاحب‌امتیاز کسب‌وکار مجازی**

شرایط، مدارک، زمان و هزینه صدور مجوز به‌طور کامل با موارد مندرج در درگاه ملی مجوزهای کشور مطابقت داشته است. زمان صدور مجوز به گفته ایشان «بسیار کمتر» از ۱۲۰ روز بوده است. هزینه‌های صدور مجوز شامل هزینه شرکت در کلاس‌های احکام تجارت و کسب‌وکار و همچنین هزینه صدور خود مجوز بوده که به گفته ایشان بیش از یک میلیون تومان نشده است. به گفته صاحب امتیاز این کسب‌وکار، در میان چهار مجوزی که تاکنون ایشان اقدام به دریافت آن کرده است، پروانه کسب‌وکار مجازی بی‌دردسرت‌ترین و سهل‌الوصول‌ترین آنها بوده است.

**۳-۶. مجوز آموزشگاه‌های آزاد سینمایی**

**جدول ۷. اطلاعات آموزشگاه آزاد سینمایی مورد بررسی در پژوهش**

آموزشگاه آزاد سینمایی	نام کسب‌وکار
۱۳۹۸	تاریخ تأسیس
تهران، کوی نصر	مکان

۱-۶-۳. شرایط، مدارک، هزینه و سقف زمانی صدور مجوز آموزشگاه آزاد سینمایی براساس پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار:

#### الف) شرایط لازم:

۱. شرایط مؤسس:
  - تابعیت جمهوری اسلامی ایران.
  - اعتقاد به مبانی دین مبین اسلام و یا یکی از ادیان شناخته شده در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.
  - التزام به قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.
  - برخورداری از حسن شهرت و نداشتن سوءپیشینه کیفری مؤثر.
  - دارا بودن برگه پایان خدمت نظام وظیفه عمومی و معافیت دائم (برای آقایان).
  - تأهل یا دارا بودن حداقل ۲۷ سال سن.
  - دارا بودن دانشنامه عالی کارشناسی (لیسانس یا بالاتر) یا حداقل درجه (۳) هنری از شورای ارزشیابی هنرمندان کشور.
  - دارا بودن سوابق حرفه‌ای و توانمندی انجام فعالیت متناسب با رشته مورد درخواست به تشخیص شورای نظارت استان و دفتر مطالعات.
  - درج عنوان فعالیت آموزش سینمایی و سمعی بصری در اساسنامه و دارا بودن مجوز فعالیت از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی برای اشخاص حقوقی (مؤسسه فرهنگی و هنری).
۲. شرایط مدیر مسئول: مدیر مسئول علاوه بر دارا بودن کلیه شرایط مؤسس، باید واجد یکی از شرایط اختصاصی ذیل باشد:
  - دارا بودن دانشنامه عالی کارشناسی (لیسانس یا بالاتر) در یکی از رشته‌های سینمایی و مرتبط با رشته مورد درخواست یا دارا بودن حداقل درجه (۳) هنری مرتبط با رشته مورد درخواست از شورای ارزشیابی هنرمندان کشور تبصره: برای هنرمندان فاقد شرط فوق، دارا بودن حداقل (۱۰) سال سابقه حرفه‌ای و آموزشی مرتبط و مستمر که دارای مستندات قابل دفاع باشد و به تأیید شورای نظارت استان یا دفتر مطالعات برسد.
  - دارا بودن سوابق حرفه‌ای و آموزشی که دارای مستندات قابل ارائه باشد و به تأیید شورای نظارت استان یا دفتر مطالعات برسد.
۳. الزامات محیط یادگیری برای دریافت مجوز آموزشگاه آزاد سینمایی مجازی (غیرحضوری):
  - معرفی دفتر ثابت کار دارای کاربری آموزشی یا اداری یا تجاری، که الزاماً باید در مالکیت یا اجاره رسمی و معتبر متقاضی تأسیس باشد.
  - تأمین حداقل فضای مورد نیاز برای استقرار سرور و تجهیزات آموزش مجازی (غیرحضوری).
  - ارائه مستندات قرارداد ثبت حداقل (۵) ساله دامنه به نام مؤسس.



- دریافت نماد اعتماد الکترونیکی از مرکز توسعه تجارت الکترونیکی وزارت صنعت، معدن و تجارت.  
- دریافت نماد ملی ثبت از مرکز فناوری اطلاعات و رسانه‌های دیجیتال وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.  
- تأمین و به‌کارگیری سامانه مدیریت یادگیری مبتنی بر وب برای مدیریت، مستندسازی، ردیابی و گزارش‌گیری و ارائه بخش‌هایی از دوره‌های آموزشی یادگیری.  
- ارائه محتوای آموزشی مجازی (غیرحضوری) مناسب و با رعایت قوانین کشور به‌ویژه قانون حمایت از حقوق مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ و قانون حمایت از حقوق پدیدآورندگان نرم‌افزارهای رایانه‌ای مصوب ۱۳۷۹.

- اخذ تأییدیه شورای نظارت استان یا دفتر مطالعات درخصوص فضا، تجهیزات و مشخصات پایگاه اینترنتی.  
- فراهم‌سازی دسترسی دفتر مطالعات یا اداره کل استان به سامانه مدیریت یادگیری با تعیین کلمه کاربری و کلمه عبور، جهت اعمال نظارت فرایندی مستمر بر تمامی مراحل اجرای آموزش مجازی (غیرحضوری).

#### ب) مدارک لازم:

۱. عکس پرسنلی (مؤسس و مدیر مسئول)
۲. تصویر کارت ملی و شناسنامه (مؤسس و مدیر مسئول)
۳. تصویر آخرین مدرک تحصیلی یا درجه هنری (مؤسس و مدیر مسئول)
۴. تصویر مدارک و سوابق حرفه‌ای (مؤسس و مدیر مسئول)
۵. تصویر کارت پایان خدمت یا معافیت دائم وظیفه عمومی (مؤسس و مدیر مسئول)
۶. گواهی عدم سوءپیشینه کیفری (مؤسس و مدیر مسئول)
۷. اجاره‌نامه یا سند مالکیت مکان آموزشگاه
۸. سرفصل دروس و فهرست اسامی مدرسان
۹. تصویر مجوز فعالیت و اساسنامه مؤسسه فرهنگی و هنری

#### ج) سقف زمانی صدور مجوز

۹۰ روز

#### د) هزینه‌ای برای صدور مجوز در نظر گرفته نشده است.

#### ۲-۳-۶. فرایند دریافت مجوز براساس مصاحبه با صاحب امتیاز آموزشگاه آزاد سینمایی

مشکلی در زمینه مدارک مورد نیاز، هزینه‌های مورد نیاز و زمان پیش‌بینی‌شده برای صدور مجوز وجود نداشته است. با وجود این، روند عملیاتی صدور مجوز دچار مشکل بوده است؛ به این ترتیب که در مواردی که طبق روند پیش‌بینی‌شده فرایند باید از طریق اتوماسیون و ثبت اینترنتی انجام می‌شده است، به‌صورت دستی اقدام شده. برای مثال ثبت درخواست این مجوز به‌صورت دستی انجام شده و در اختیار مدیریت مطالعات و دانش سینمایی وزارت ارشاد قرار گرفته است.

## ۳-۷. مجوز دفاتر پیشخوان دولت

## جدول ۸. اطلاعات دفتر خدمات پیشخوان دولت مورد بررسی در پژوهش

عنوان کسب‌وکار	دفتر پیشخوان خدمات دولت
تاریخ درخواست مجوز	۱۳۹۹
مکان	تهران، پارک امین‌الدوله

## ۳-۷-۱. شرایط، مدارک، هزینه و سقف زمانی صدور مجوز دفاتر پیشخوان دولت براساس

## پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار:

## الف) شرایط لازم:

• **اشخاص حقیقی:** داشتن تابعیت جمهوری اسلامی ایران؛ اعتقاد به دین مبین اسلام یا یکی از ادیان رسمی کشور مصرح در قانون اساسی؛ نداشتن پیشینه کیفری مؤثر، عدم اشتها به فساد منجر به محرومیت از حقوق اجتماعی و اعتیاد به مواد مخدر؛ دارا بودن گواهی انجام خدمت نظام وظیفه یا معافیت دائم از انجام آن برای افراد ذکور؛ عدم اشتغال در دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری با رعایت ماده (۱۱۷) آن قانون و ماده (۵) قانون محاسبات عمومی کشور و نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران یا هر دستگاه دیگری که از بودجه عمومی کشور استفاده می‌کند؛ داشتن تأییدیه صلاحیت فردی از مراجع ذی‌صلاح؛ دارا بودن حداقل مدرک تحصیلی کارشناسی مورد تأیید وزارت علوم، تحقیقات و فناوری اطلاعات و یا حداقل ۱۰ سال سابقه کارشناسی کاربردی (براساس حکم کارگزینی) در دستگاه‌های دولتی.

• **اشخاص حقوقی:** دارا بودن شرایط تعیین شده در خصوص اشخاص حقیقی برای مدیر عامل یا صاحب امضا معرفی شده؛ شخص حقوقی باید غیردولتی و محل ثبت آن در کشور جمهوری اسلامی ایران باشد؛ مرتبط بودن موضوع فعالیت درج شده در اساسنامه با موضوع پروانه؛ نداشتن بدهی معوق بانکی، مالیاتی و بیمه‌ای طبق قوانین و مقررات مربوط و براساس فهرست ارائه شده از سوی مراجع ذی‌ربط.

شرایط اختصاصی صدور مجوز (مانند جنسیت، سن، ملیت و غیره): - دارای تابعیت ایرانی - حداقل فضای مورد نیاز برای ایجاد دفتر پیشخوان خدمات دولت در مناطق شهری ۵۰ متر مربع و برای ایجاد دفتر خدمات ارتباطات و فناوری اطلاعات (ICT) روستایی ۲۰ متر مربع است.

## ب) مدارک لازم برای دریافت مجوز دفاتر پیشخوان دولت:

۱. تصویر سند مالکیت
۲. تصویر اجاره‌نامه
۳. تأییدیه اماکن
۴. تصویر برابر اصل کارت پایان خدمت یا معافیت دائم شخص حقیقی یا مدیرعامل و صاحبان امضای شخص حقوقی



۵. ۴ قطعه عکس پرسنلی ۳در ۴ برای اشخاص حقیقی یا مدیرعامل و صاحبان امضای اشخاص حقوقی
۶. تصویر برابر اصل اساسنامه، روزنامه رسمی حاوی آگهی تأسیس و آگهی آخرین تغییرات سهام‌داران و هیئت مدیره
۷. تصویر برابر اصل کارت ملی شخص حقیقی یا مدیرعامل و صاحبان امضای اشخاص حقوقی
۸. تصویر برابر اصل کلیه صفحات شناسنامه شخص حقیقی یا مدیرعامل و صاحبان امضای اشخاص حقوقی
۹. اصل گواهی عدم سوءپیشینه کیفری شخص حقیقی یا مدیرعامل و صاحبان امضای اشخاص حقوقی
۱۰. تصویر برابر اصل مدرک تحصیلی شخص حقیقی یا مدیرعامل و صاحبان امضای اشخاص حقوقی
۱۱. درخواست کتبی شخص حقیقی یا شخص حقوقی با مهر و امضای افراد دارای حق امضا، براساس آخرین تغییرات مندرج

۱۲. اصل گواهی عدم اعتیاد شخص حقیقی یا مدیرعامل و صاحبان امضای اشخاص حقوقی

### ج) سقف زمانی صدور مجوز:

۱۰ روز

### د) هزینه صدور مجوز برای کلان‌شهرها:

۵۰۰۰۰۰۰۰ ریال (پانصد میلیون ریال) ذکر شده است.

### ۷-۳. شرایط صدور مجوز براساس مصاحبه با صاحب‌امتیاز مجوز دفتر پیشخوان خدمات دولت

- صدور مجوز برای ایشان حدود ۲ ماه به طول انجامیده است.
- سایر موارد با شرایط مندرج در پایگاه جامع مجوزها مطابقت داشته است. مصاحبه‌شونده اظهار داشته‌اند که اغلب افراد به‌علت عدم آگاهی درباره شرایط لازم برای مکان دفتر پیشخوان، موفق به اخذ مجوز نمی‌شوند، درحالی که ایشان به‌دلیل اینکه این شرایط را می‌دانستند، در همان بازدید نخست کارشناس مربوط، تأیید دفتر را دریافت کرده‌اند. برخی از این شرایط برای مثال شامل ضرورت داشتن آسانسور در ساختمان دفتر یا داشتن سرویس بهداشتی درون دفتر است. گفتنی است که این موارد و شرایط در پایگاه جامع مجوزها درج نشده‌اند.

### ۸-۳. مجوز خرده‌فروشی انواع شیرینی

#### جدول ۹. اطلاعات خرده‌فروشی انواع شیرینی، مورد بررسی در پژوهش

نام کسب‌وکار	شیرینی فروشی
تاریخ تأسیس	۱۳۹۹
مکان	لوسان، بلوار امام

۳-۸-۱. شرایط، مدارک، هزینه و سقف زمانی صدور مجوز خرده‌فروشی شیرینی (استان تهران، شهرستان شمیرانات) براساس پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار:

الف) شرایط و مدارک لازم:

۱. احراز شرایط و مدارک لازم عمومی و تخصصی برای صدور پروانه کسب وفق آیین‌نامه اجرایی نحوه صدور و تمدید پروانه کسب.

۲. حداقل مساحت لازم برای رسته شغلی مذکور ۱۸ مترمربع می‌باشد.

۳. لوازم، ابزار و وسایل کار طبق عرف اتحادیه.

۴. افراد صنفی مکلفند قوانین و مقررات جاری کشور، از جمله قوانین و مقررات نظام صنفی، انتظامی، بهداشتی، ایمنی، حفاظت فنی و زیباسازی محیط کار و دستورالعمل‌های مربوط به نرخگذاری کالاها و خدمات را که از سوی مراجع قانونی ذی‌ربط ابلاغ می‌گردد، رعایت و اجرا کنند.

ب) هزینه مورد نیاز:

هزینه مورد نیاز برای دریافت مجوز خرده‌فروشی انواع شیرینی براساس G4B ۱۱۰۰۰۰۰ تومان است.

ج) زمان صدور:

اطلاعاتی درباره سقف زمانی صدور مجوز ثبت نشده است. اما براساس آیین‌نامه عمومی پروانه کسب، ماده (۱۲) قانون نظام صنفی (کادر ۱ پیوست)، سقف زمانی صدور مجوزهای صنفی ۳۰ روز است.

۳-۸-۲. شرایط صدور مجوز براساس مصاحبه با صاحب امتیاز شیرینی فروشی

• صدور مجوز این کسب‌وکار حدود ۱/۵ ماه به طول انجامیده است که از قاعده سقف صدور مجوزهای صنفی ظرف ۳۰ روز، ۱۵ روز بیشتر است. البته متقاضی اظهار داشته که در پیگیری تعلق کرده است.

• هزینه‌ای که از ایشان دریافت شده یک میلیون و پانصد هزار تومان است که چهارصد هزار تومان بیشتر از مبلغ مصرح در G4B است. البته به گفته متقاضی این مبلغ به دلیل فاصله‌ای که در پیگیری خود ایشان رخ داده بوده اضافه شده و نوعی جریمه است.

۳-۹. مجوز خرده‌فروشی طلا و جواهر

جدول ۱۰. اطلاعات خرده‌فروشی طلا و جواهر مورد بررسی در پژوهش

عنوان کسب‌وکار	گالری
تاریخ درخواست مجوز	۱۳۹۸
مکان	شیراز، محله زرگرها، خیابان حضرتی



۱-۹-۳. شرایط، مدارک، هزینه و سقف زمانی صدور مجوز خرده‌فروشی طلا و جواهر (استان

فارس، شهر شیراز) براساس پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار:

الف) شرایط و مدارک لازم:

۱. شرایط عمومی براساس تبصره «۱» ماده (۱۲) قانون نظام صنفی (در کادر ۱ قابل مشاهده است)

۲. شرایط خاص:

- متراژ حداقل ۱۰ متر مربع

- مجهز بودن واحد صنفی به دوربین مدار بسته، آژیر خطر، صندوق و درب برقی

- قرار داشتن در محدوده مورد تأیید اداره اماکن و اتحادیه از نظر صلاحیت امنیتی

ب) هزینه صدور مجوز:

۶۲۰ هزار تومان قید شده است.

ج) زمان صدور:

مدت‌زمان صدور این مجوز ۱۵ روز قید شده است.

۲-۹-۳. شرایط صدور مجوز براساس مصاحبه با صاحب‌امتیاز گالری طلا و جواهر

- صدور مجوز برای ایشان در زمان کوتاهی و ظرف ۵ روز انجام شده است.
- از ایشان مبلغ ۷۵۰ هزار تومان ورودی سال اول و حدود ۴ میلیون تومان حق عضویت سالیانه دریافت شده است که از مبلغ درج شده در پایگاه G4B بسیار بالاتر است.
- یکی از شرایطی که در G4B ذکر نشده ولی طبق اظهار مصاحبه‌شونده برای دریافت مجوز ضروری بوده، کسب قبولی در آزمون طلاشناسی بوده است. ایشان ملزم به شرکت در یک دوره آموزشی طلاشناسی بوده‌اند و پس از موفقیت در آزمون پایانی این دوره، به ایشان مدرک طلاشناسی اعطا شده که از مدارک لازم جهت صدور مجوز بوده است.
- ایشان همچنین متقاضی دریافت مجوز فروش سکه نیز بوده‌اند که به‌علت عدم موفقیت در دریافت مدرک سکه‌شناسی (شبیه فرایند ذکر شده برای مدرک طلاشناسی) نتوانستند آن مجوز را دریافت کنند.

۱۰-۳. مجوز گلفروشی

جدول ۱۱. اطلاعات گلفروشی مورد بررسی در پژوهش

نام کسب‌وکار	گل فروشی
تاریخ تأسیس	۱۳۹۸
آدرس	تهران، سیدخندان

۱-۱۰-۳. شرایط، مدارک، هزینه و سقف زمانی صدور مجوز گلفروشی (شهر تهران) براساس پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار:

#### الف) شرایط و مدارک لازم:

در این اتحادیه صنفی برای ۲ رسته شغلی به شرح ذیل پروانه کسب صادر می‌شود:

- فروشندگان و سازندگان گل به‌طور اعم (طبیعی و مصنوعی) گل‌های غیرپلاستیکی
- فروشندگان و بافندگان سبد

۱. در مورد رسته یک حداقل سه سال مهارت کسب و یا در این رابطه به نام گل‌آرا مدرک تحصیلی کسب نموده باشد.

۲. حداقل مساحت لازم جهت رسته‌های فوق ۱۲ متر مربع (دکه‌ها از این قاعده مستثنا هستند)

#### ۳. الف) شرایط محل کار:

۱. آب و برق. کولر و به‌طور کلی وسایل سردکننده و گرم‌کننده

۲. جعبه کمک‌های اولیه

۳. کف و قسمتی از دیوارها کاشی و یا سرامیک باشد.

۴. کپسول آتش‌نشانی

#### ب) لوازم و اسباب کار:

۱. وسایل لازم برای بسته‌بندی و تزئین گل، دسته گل و سبد گل (از قبیل سیم، فویل، کاغذهای مختلف،

اسفنج، روبان، توری و ...)

۲. قیچی‌های مختلف باغبانی

۳. سبد جهت آرایش گل

۴. میزهای مختلف جهت استفاده برای تزئین گل با رویه‌های فلزی و سنگی

۵. وسایل نظافت به‌ویژه برای جمع‌آوری آب از سطح زمین و رعایت کامل شرایط و مقررات بهداشتی

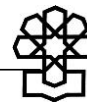
#### ب) هزینه صدور مجوز:

هزینه مورد نیاز برای صدور مجوز گلفروشی براساس G4B ۱۱۵۰۰۰۰ تومان است (۳۵۰۰۰۰ + ۸۰۰۰۰).

#### ج) زمان صدور:

زمان در سایت G4B قید نشده است. اما براساس آیین‌نامه عمومی پروانه کسب، ماده (۱۲) قانون نظام

صنعتی (کادر ۱ پیوست)، سقف زمانی صدور مجوزهای صنفی ۳۰ روز است.



## ۳-۱۰-۲. شرایط صدور مجوز براساس مصاحبه با صاحب امتیاز مجوز گلفروشی

شرایط و مدارک درخواست شده از ایشان با آنچه که در پایگاه جامع مجوزهای کشور ثبت شده است مطابقت داشته است. زمان صدور مجوز نیز (که در G4B ثبت نشده است، اما طبق ماده (۱۲) قانون نظام صنفی باید ظرف ۳۰ روز صورت گیرد) برای ایشان بین ۱ تا ۲ ماه طول کشیده است. ایشان رضایت کاملی از فرایند دریافت این مجوز و عملکرد اتحادیه داشتند.

### ۴. تحلیل و مقایسه نتایج حاصل از بررسی کسب و کارهای منتخب

کسب و کارهای منتخب در این پژوهش شامل مجوزهای دستگاههای اجرایی و مجوزهای صنفی بوده‌اند. در این بخش نتایج حاصل از تطبیق شرایط، مدارک، هزینه و زمان مورد نیاز صدور مجوز در عمل با اطلاعات مندرج در پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب و کار (G4B) در دو بخش جداگانه مجوزهای دستگاههای اجرایی و مجوزهای صنفی تحلیل می‌شود.

#### ۴-۱. مجوزهای دستگاههای اجرایی

۷ مورد از ۱۰ مورد کسب و کار منتخب در پژوهش نیازمند اخذ مجوز از دستگاههای اجرایی بوده‌اند. در جدول زیر عدم تطابق شرایط صدور مجوز در ۶ مورد از ۷ کسب و کار مورد بررسی در مطالعه حاضر قابل مشاهده است که نشان می‌دهد دستگاههای مسئول در فرایند صدور مجوز ۶ مورد از مجوزهای منتخب تخلف داشته‌اند. شایان ذکر است موارد منتخب از میان مجوزهایی انتخاب شده‌اند که طبق گزارش‌های وزارت امور اقتصادی و دارایی شرایط صدور آنها در پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب و کار تکمیل شده‌اند. گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس از وضعیت پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب و کار در آذرماه ۱۳۹۹ نشان می‌دهد شرایط صدور حدود یک‌سوم مجوزهای دستگاههای اجرایی موجود در پایگاه ناقص بوده‌اند.<sup>۱</sup>

۱. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، گزارش نظارت بر اجرای احکام قانونی مجوزهای کسب و کار ۲. پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب و کار، فروردین‌ماه ۱۴۰۰، شماره مسلسل ۱۷۴۵۹.

جدول ۱۲. عدم تطابق شرایط، مدارک، هزینه و زمان مورد نیاز صدور مجوز در عمل با اطلاعات مندرج در پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار (G4B)

عنوان مجوز	مرجع صدور مجوز	مواردی که شرایط صدور مجوز با اطلاعات موجود در G4B تطابق نداشته است
مجوز ثبت شرکت‌های جدید نمایندگی بیمه	وزارت امور اقتصادی و دارایی، بیمه مرکزی	یک مدرک اضافی (گواهی آموزشی بیمه مرکزی علی‌رغم سه سال سابقه کاری و یک شرط اضافی (فاصله حداقل ۵ کیلومتر با شعب دیگر علی‌رغم فاصله یک کیلومتر تصریح شده در قانون)
مجوز مرکز مشاوره و خدمات اجتماعی	وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، سازمان بهزیستی	۴ ماه زمان اضافی برای صدور مجوز
مجوز فعالیت دفتر خدمات مسافرت هوایی	وزارت راه و شهرسازی، سازمان هواپیمایی کشوری	دریافت ۲ میلیون تومان هزینه اضافی
پروانه تأسیس و توسعه واحدهای گلخانه‌ای و قارچ خوراکی	وزارت جهاد کشاورزی، معاونت امور باغبانی	دریافت ۶۰۰ هزار تومان هزینه اضافی، فرایند پیچیده و رشوه مسئول بازرسی، پیگیری سه‌ماهه علی‌رغم زمان یک‌ماهه قید شده در G4B و در نهایت ندادن مجوز به بهانه غیرموجه
پروانه کسب‌وکار مجازی	وزارت صمت، مرکز امور اصناف و بازرگانان	ساده‌تر از شرایط مندرج در G4B
مجوز تأسیس آموزشگاه‌های آزاد سینمایی و سمعی بصری	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان امور سینمایی و سمعی بصری	فرایند دریافت حضوری مجوز درحالی که در G4B فرایند به‌صورت مجازی قید شده است
مجوز دفاتر پیشخوان دولت	وزارت فناوری اطلاعات و ارتباطات، سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی	زمان صدور مجوز دومه‌هه علی‌رغم ذکر زمان ۱۰ روز در G4B، شرایط اضافی مانند ضرورت داشتن آسانسور در ساختمان دفتر یا داشتن سرویس بهداشتی درون دفتر که این موارد در G4B درج نشده‌اند.

مأخذ: نتایج پژوهش.

#### ۴-۲. مجوزهای صنفی

۳ مورد از ۱۰ مورد کسب‌وکار منتخب در پژوهش نیازمند اخذ مجوز از اتحادیه‌های صنفی بوده‌اند. طبق آمار وزارت امور اقتصادی و دارایی، بیش از ۳۰ هزار عنوان مجوز صنفی در کشور وجود دارند که با توجه به محدودیت‌های پژوهش، تنها سه مورد مجوز خرده‌فروشی شیرینی در شهرستان شمیرانات، مجوز خرده‌فروشی طلا و جواهر در شیراز و مجوز گلفروشی در تهران به‌طور تصادفی انتخاب و بررسی شده‌اند. نکته بسیار مهم که باید به آن توجه داشت این است که برای حدود نیمی از درخواست‌های متقاضیان مجوز صنفی، اصلاً مجوزی صادر نمی‌شود و درواقع کسب‌وکارهای منتخب در زمره افرادی بوده‌اند که موفق به اخذ مجوز شده‌اند. بنابر گزارش وزارت امور اقتصادی و دارایی، در حدود دو سال منتهی به پایان خردادماه ۱۳۹۹، تعداد ۸۴۸۰۷۷ مجوز صنفی از طریق سامانه G4B درخواست شده که درنهایت برای ۵۲ درصد از درخواست‌ها مجوز صادر شده است (وزارت امور اقتصادی و دارایی، ۱۳۹۹: ۳۴).



### جدول ۱۳. گزارش آماری وزارت امور اقتصادی و دارایی در خصوص درخواست مجوزهای صنفی

درخواست‌های صادر شده		درخواست‌های پاسخ داده شده		تعداد درخواست مجوز صنفی ثبت شده در G4B
درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۵۲	۴۴۳۷۸۴	۶۳	۵۳۸۹۲۹	۸۴۸۰۷۷

مأخذ: وزارت امور اقتصادی و دارایی، ۱۳۹۹، ص ۳۴.

در دو مورد از سه مورد مجوزهای صنفی مورد بررسی در پژوهش، زمان صدور مجوز اندکی بیش از ۳۰ روز، فراتر از سقف تعیین شده در ماده (۱۲) قانون نظام صنفی بوده است. همچنین در یک مورد یک شرط اضافی و دو مورد نیز هزینه‌ای بیش از هزینه تعیین شده در G4B از متقاضی مطالبه و دریافت شده است. لذا شرایط صدور مجوزهای مورد بررسی در پژوهش با آنچه در پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار درج شده انطباق کامل نداشته است.

#### جمع‌بندی و پیشنهاد

با توجه به شکایات متعدد فعالان اقتصادی از دشواری و پیچیدگی فرایند صدور مجوزهای کسب‌وکار، در این پژوهش با انجام مطالعات میدانی و انتخاب ۱۰ کسب‌وکار مختلف به صورت تصادفی تلاش شد تا به این سؤال پاسخ داده شود که آیا شرایط، مدارک، هزینه و زمان صدور مجوزهای منتخب پژوهش در عمل با موارد مندرج در پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار (به آدرس [www.G4B.ir](http://www.G4B.ir)) انطباق دارد؟ به تعبیر دیگر، آیا مراجع صادرکننده مجوزهای مرتبط با موارد بررسی شده در این گزارش، شرایط مصرح در پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار وزارت امور اقتصادی و دارایی را طبق ماده (۷) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم (۴۴) قانون اساسی رعایت می‌کنند؟

براساس ماده (۷) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم (۴۴) قانون اساسی، تبصره «۱»، «۲» و «۴»، مطالبه شرایط، مدارک و هزینه‌ای مازاد بر آنچه در پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار تعیین شده توسط مراجع صدور مجوز تخلف محسوب می‌شود و برای چنین تخلفی مجازات تعیین شده است. همچنین در صورت طولانی شدن زمان تعیین شده در پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار و یا امتناع از پذیرش درخواست متقاضی به بهانه اشباع بازار، متقاضی می‌تواند از مرجع صدور مجوز شکایت کند. اطلاعات این گزارش براساس مصاحبه با ده نفر از افرادی که در دو سال گذشته اقدام به دریافت مجوز کسب‌وکار کرده‌اند گردآوری شد تا به صورت عملیاتی، مورد محور و میدانی، چالش‌های فرایندهای اخذ مجوز مورد بررسی قرار گیرد. طبق گزارش وزارت امور اقتصادی و دارایی، در حدود نیمی از متقاضیان مجوزهای صنفی موفق به دریافت مجوز نمی‌شوند و گزارش نظارتی پیشین مرکز پژوهش‌های مجلس در خصوص احکام قانونی مجوزهای کسب‌وکار نیز نشان داده است اطلاعات حدود یک‌سوم مجوزهای

دستگاهی هنوز شفاف و در دسترس نیست؛ دستگاه‌هایی که مقاومت آنها در برابر شفافیت شرایط صدور مجوزها طی چند سال گذشته، احتمال زیاد وجود امضاهای طلایی و دریافت رشوه‌های کلان در ازای صدور مجوز آنها را تقویت می‌کند. لذا موارد منتخب در این گزارش از میان واحدهای صنفی که موفق به دریافت مجوز شده‌اند یا آن بخش از متقاضیان مجوزهای دستگاهی که شرایط صدور مجوز آنها توسط دستگاه مربوطه اعلام و شفاف شده‌اند انتخاب شده است تا صرفاً پایبندی مراجع صدور مجوز به شرایطی که خود اعلام کرده‌اند بررسی شود.

افرادی که در این پژوهش مورد مصاحبه قرار گرفته‌اند، بجز یک مورد که به مجوز تأسیس و توسعه واحدهای گلخانه‌ای و قارچ خوراکی مربوط می‌شود، موفق به دریافت مجوز مد نظر نیز شده‌اند. لذا لازم است به این نکته مهم توجه شود که جامعه مورد بررسی در این پژوهش، افرادی هستند که موفق به دریافت مجوز شده‌اند و افرادی که به علت مشکلات فرایند صدور مجوز اساساً موفق به کسب مجوز کسب‌وکار نشده‌اند، به صورت سیستماتیک از جامعه قابل بررسی پژوهش حذف شده‌اند؛ در نتیجه خواننده در تحلیل نتایج پژوهش و در راستای، ترسیم دقیق وضعیت صدور مجوز باید به نکته فوق توجه داشته باشد.

نتایج بررسی‌های این پژوهش نشان می‌دهد در ۹ مورد از ۱۰ مورد بررسی شده شرایط، مدارک، هزینه و زمان طبق آنچه در پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار تعیین شده نبوده و لذا مراجع صدور مجوز در فرایند صدور مرتکب تخلف شده‌اند.

وجود تخلفات علی‌رغم تصریح قانون در تعیین مجازات مراجع صدور و امکان پیگیری شکایات توسط متقاضیان دریافت مجوزهای کسب‌وکار نشان می‌دهد بستر اجرای قانون همچنان فراهم نشده است. وزارت امور اقتصادی و دارایی در پایگاه مجوزهای کشور (به آدرس [www.G4B.ir](http://www.G4B.ir)) تلاش کرده تا امکان ثبت و پیگیری شکایات متقاضیان دریافت مجوز را فراهم آورد، اما عملکرد سامانه مربوط به شکایات در حال حاضر در حد مقدماتی و محدود است. نظارت مجلس شورای اسلامی بر اجرای قانون توسط مراجع صدور مجوز و ایجاد بسترهای مناسب برای پیگیری مطالبات مردمی در خصوص مشکلات فرایند صدور مجوزها می‌تواند راهگشا باشد.



## پیوست - آیین نامه عمومی پروانه کسب

به استناد آیین نامه اجرایی نحوه صدور و تمدید پروانه کسب موضوع ماده (۱۲) ۱۲ قانون نظام صنفی مصوب ۱۳۹۴/۱۱/۴.

### ماده (۱) - تعاریف

پروانه کسب : مجوزی است که به منظور شروع و ادامه کسب و کار یا حرفه به صورت دائم ( برای مدت پنج سال) و یا موقت (به مدت یک سال) به فرد یا افراد صنفی برای محل مشخص یا وسیله کسب معین صادر می گردد .

مرجع صدور پروانه کسب: اتحادیه های صنفی و یا دستگاه های موضوع تبصره ذیل بند «م» ماده ( ۳۰ ) قانون نظام صنفی.

فروشگاه بزرگ چندمنظوره : فروشگاه‌هایی که مجموعه متنوع از کالاها و خدمات مورد نیاز عموم را در یک مکان مناسب عرضه می نماید.

فروشگاه های بزرگ زنجیره ای : فروشگاه هایی که تحت مدیریت متمرکز و با نام تجاری واحد حداقل در دو فروشگاه به عرضه کالا و خدمات مبادرت می کنند.

مجتمع و کارگاه قالی بافی : مجتمع بزرگ و کارگاه متمرکز یا غیرمتمرکز قالی بافی.

فرانشیز: قرار دادی است که به موجب آن فرانشیز دهنده، امتیاز بهره برداری از یک سیستم و روش خاص تجاری، تولیدی و یا خدماتی را با نام و علامت تجارت واحد و تحت نظارت مالک نام و علامت تجاری به فرانشیز گیرنده واگذار می نماید.

### ماده (۲) - مراحل صدور پروانه کسب

۱. متقاضی پروانه کسب باید به سامانه اصناف مراجعه و تقاضای خود را ثبت و نسبت به اخذ کد رهگیری اقدام نماید.

۲. مرجع صدور پروانه کسب موظف است حداکثر ظرف مدت پانزده روز از تاریخ دریافت تقاضا، پاسخ متقاضی را مبنی بر رد یا قبولی تقاضا به وی ابلاغ کند. عدم اعلام نظر در مدت یاد شده به منزله پذیرش محسوب می گردد.

۳. پس از قبول تقاضا ( یا عدم اعلام نظر مرجع صدور در موعد مقرر ) مرجع صدور پروانه کسب مکلف است، استعلام های مورد نیاز را صادر و دستگاه های استعلام شونده نیز موظفند حداکثر ظرف مدت پانزده روز از تاریخ دریافت استعلام نظر قطعی خود را اعلام دارند.

تبصره - اعلام نظر موافق دستگاه های استعلام شونده باید بدون ابهام و هرگونه قید و شرط و نظر مخالف

- نظر مثبت تلقی می‌گردد و پاسخ منفی خارج از موعد مقرر مانع از صدور پروانه کسب نخواهد شد.
۴. متقاضی موظف است حداکثر ظرف سه ماه، مدارک مورد نیاز برای صدور پروانه کسب را تهیه و از طریق سامانه اصناف ارسال نماید.
۵. مرجع صدور پروانه کسب موظف است پس از دریافت مدارک مورد نیاز و تطبیق با اصل آن، حداکثر ظرف پانزده روز نسبت به صدور پروانه کسب و تسلیم آن به متقاضی اقدام کند.

### ماده (۳) - شرایط لازم برای صدور پروانه کسب

#### الف) شرایط عمومی

۱. سند مالکیت عین و منفعت و یا منافع از جمله اجاره‌نامه، صلح‌نامه، هبه، قرارداد مشارکت، مبیعه‌نامه و یا قرار دادهای موضوع ماده (۱۰) قانون مدنی اعم از رسمی و یا عادی (در روستاها احراز مالیکیت طبق عرف محل است).
- تبصره - اخذ تعهد از دارندگان اسناد عادی مبنی بر پذیرش مسئولیت حقوقی ناشی از آن الزامی است.
۲. گواهی صلاحیت از نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران.
- تبصره - صرفاً واحدهای صنفی موضوع ماده (۲) آیین‌نامه اماکن عمومی مصوب مورخ ۱۳۶۳/۳/۲۳ هیئت وزیران مشمول گواهی صلاحیت نیروی انتظامی می‌باشند.
۳. گواهی اداره امور مالیاتی ذی‌ربط مبنی بر تشکیل پرونده یا پرداخت یا ترتیب بدهی مالیات قطعی شده (موضوع ماده (۱۸۶) قانون مالیات‌های مستقیم).
۴. گواهی گذراندن دوره‌های آموزشی احکام تجارت و کسب‌وکار در چارچوب دستورالعمل آموزش موضوع بند «ن» ماده (۳۰) قانون نظام صنفی.
۵. شناسنامه و کارت ملی برای اتباع ایرانی و گذرنامه و پروانه کار برای اتباع خارجی به همراه ۶ قطعه عکس پرسنلی.
۶. کارت پایان خدمت نظام وظیفه یا معافیت دائمی یا پزشکی یا گواهی اشتغال به تحصیل برای آقایان کمتر از ۵۰ سال سن.
- تبصره - حداقل سن برای دریافت پروانه کسب ۱۸ سال می‌باشد.

#### ب) شرایط اختصاصی

۱. کارت معاینه پزشکی و گواهی صلاحیت بهداشتی از مراکز بهداشتی درمانی (برای صنوف مشمول قانون اصلاح ماده (۱۳) قانون مواد خوردنی، آشامیدنی، آرایشی و بهداشتی).
۲. پروانه تخصصی و فنی یا دیپلم فنی یا مدارک دانشگاهی مرتبط، یا حضور یک نفر واجد شرایط شاغل در واحد صنفی (برای صنوف مشمول تبصره ماده (۱۳) قانون نظام صنفی).

**ماده (۱۳)**

پروانه کسب اشخاص حقوقی به نام شرکت با ذکر نام مدیرعامل و یا یکی از اعضای هیئت مدیره (براساس مصوبه هیئت مدیره و اساسنامه، آگهی روزنامه رسمی و موضوع فعالیت شرکت) و در مشارکت‌های مدنی نیز پروانه کسب به نام یکی از شرکا با رضایت محضری سایر شرکا صادر می‌گردد. **تبصره ماده (۱۴):** افراد با بیش از ۷۰ سال سن از گذراندن دوره‌های آموزشی معافاند، اما در صورت داشتن مباشر باید وی را برای آموزش معرفی کنند همچنین فارغ‌التحصیلان رشته‌های مرتبط دانشگاهی از گذراندن دروس و مشابه معاف می‌باشند.

**ماده (۱۵)**

در صورت فوت صاحب پروانه کسب حقوق مصارف ناشی از واحد صنفی متعلق به ورثه است. چنانچه ورثه یا نماینده قانونی آنها مایل باشند می‌توانند به مدت دو سال نسبت به اخذ پروانه کسب با ارائه انحصار وراثت و رضایت محضری وراث با رعایت مقررات این آیین‌نامه اقدام کنند پس از انقضای مهلت مقرر پروانه متوسط از درجه اعتبار ساقط است.

**تبصره «۱»-** در صورت محجور بودن مالک یا ورثه پروانه کسب حسب مورد به نام ولی و یا قیم قانونی محجور صادر شود.

**تبصره «۲»-** در صورتی که تعدادی از ورثه صغیر و تعدادی کبیر باشند صدور پروانه کسب به نام نماینده قانونی (قیم و یا ولی) مستلزم اخذ رضایت محضری وراثت کبیر و صدور پروانه کسب به نام یکی از وراثت کبیر نیز منوط به اخذ رضایت محضری از سایر وراثت کبیر و نماینده قانونی وراثت صغیر خواهد بود.

**ماده (۱۶)**

در صورت مفقود یا مخدوش پروانه کسب ارائه نسخه المثنی با درخواست دارنده پروانه کسب و ارائه تعهد مبنی بر پذیرش هرگونه تبعات احتمالی آن بلامانع است.

**ماده (۱۸)**

صدور بیش از یک پروانه کسب برای هر فرد صنفی واجد شرایط منوط به معرفی مباشر است مرجع صدور پروانه کسب موظف است با اخذ مدارک بندهای «۵»، «۶» و «۲» شرایط عمومی (در صورت شمول) و در صورت شمول بندهای «۱» و «۲» شرایط اختصاصی ماده (۳) این آیین‌نامه برای فرد معرفی شده کارت مباشرت صادر نماید مدت اعتبار کارت مباشرت طبق مدت اعتبار پروانه کسب صادره خواهد بود، اما فرد صنفی می‌تواند در هر موقع که مقتضی بداند نسبت به عزل یا تغییر مباشر خود با ارائه مدارک فوق‌الذکر اقدام نماید.

## منابع و مأخذ

۱. «قانون اصلاح مواد (۱) و (۷) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی»، مصوب ۱۳۹۹/۱۱/۱۵.
۲. احمدیان، مریم. گزارش نظارت بر اجرای احکام قانونی مجوزهای کسب و کار ۲. پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب و کار، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، دفتر مطالعات اقتصادی، فروردین ۱۴۰۰، شماره مسلسل ۱۷۴۵۹.
۳. وزارت امور اقتصادی و دارایی، معاونت امور اقتصادی، مرکز ملی مطالعات، پایش و بهبود محیط کسب و کار، «عملکرد و اقدامات مرکز ملی مطالعات، پایش و بهبود محیط کسب و کار»، کد گزارش: ۹۹۲۰۱۴۲۶۴۱، مردادماه ۱۳۹۹.
۴. مصاحبه با ۱۰ کسب و کار منتخب به آدرس و مشخصات مندرج در متن گزارش. درگاه ملی مجوزهای کشور
5. [www.G4B.ir](http://www.G4B.ir)
6. [www.iranianasnaf.ir](http://www.iranianasnaf.ir) وبسایت دبیرخانه هیئت عالی نظارت بر سازمان‌های صنفی



مرکز پژوهش‌ها  
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۷۷۵۱

شناسنامه گزارش

**عنوان گزارش:** گزارش نظارت بر اجرای احکام قانونی مجوزهای کسب‌وکار ۴. راستی‌آزمایی میدانی شرایط و مدارک مندرج در پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار

**نام معاونت:** مطالعات اقتصادی (گروه تنظیم رقابت و محیط کسب‌وکار)

**تهیه و تدوین:** سیدعلی فاطمی

**همکار:** مریم احمدیان

**ناظران علمی:** موسی شهبازی‌غیائی، سیدامیر سیاح، مهدی رزم‌آهنگ

**واژه‌های کلیدی:**

۱. محیط کسب‌وکار

۲. مجوز کسب‌وکار

۳. هیئت مقررات‌زدایی

۴. بوروکراسی

۵. دولت الکترونیک

۶. پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار



تاریخ انتشار: ۱۴۰۰/۶/۱۵